

Kaderstellende nota
Wmo beleidsplan 2012-2015

Samen er op af !

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Aanleiding	3
Algemene uitgangspunten	4
Centrale doelstelling.....	4
Stuurman van je eigen leven.....	4
Algemene kaders voor het Wmo-beleidsplan 2012-2015	6
Domein 1. “Samen leven in buurt en dorp”	8
Domein 2. “Opgroeien en opvoeden”	9
Domein 3. “Makkelijker meedoen”	9
Domein 4. “Preventie, zorg en opvang”	10
Burgerparticipatie en horizontale sturing	11
Ontwikkelingen	12
Planning	14
Financiële kaders	15

Bijlagen:

- Overzicht domeinen
- Rol van de gemeente , kader & drie scenario's
- Aanbevelingen Rapport Rekenkamercommissie 'Omzien en Toezien'

Aanleiding

Voor u ligt de kaderstellende nota voor het meerjaren Wmo-beleidsplan 2012-2015.

De wet maatschappelijk ondersteuning (art. 3) schrijft voor dat 1 keer per 4 jaar de gemeenteraad één of meer plannen moet vaststellen die richting geven aan de door de gemeenteraad en het college van b&w te nemen beslissingen omtrent de Wmo. De huidige nota 2008-2011 loopt af.

Deze nota gaat over de beleidskaders van de Wmo. Er zijn algemene kaders en per prestatieveld, verdeeld over vier domeinen (zie bijlage 1, schema prestatievelden), worden ambities aan u voorgelegd.

De verdere uitwerking van de concrete plannen en acties zal in het Wmo- uitvoeringsprogramma 2012-2015 aan de orde komen. Deze nota zal begin 2012 aan de gemeenteraad worden voorgelegd (zie planning op pag. 12). Hierin zullen de kaders verder worden uitgewerkt tot smart geformuleerde doelstellingen en concrete acties.

Daarnaast zullen ontwikkelingen die op het gebied van de Wmo spelen (zoals “Welzijn Nieuwe Stijl” en de decentralisatie van jeugdzorg) worden benoemd.

De nota start met algemene uitgangspunten. Daarbij komt het coalitie-akkoord aan de orde en zal uitvoerig bekeken worden welke rol de gemeente en welke rol de burger heeft. Daarbij zijn statements als “stuurman van je eigen leven” en “de burger en zijn netwerk” belangrijke uitgangspunten.

Algemene uitgangspunten

Centrale doelstelling

Centrale doelstelling van het beleid van de gemeente Ooststellingwerf op het gebied van de maatschappelijke ondersteuning is meedoen aan de samenleving. Meedoen kent twee varianten:

- 1 zelf meedoen aan de samenleving (zich verantwoordelijk voelen en actief verantwoordelijkheid nemen voor de woon- en leefomgeving);
- 2 anderen ondersteunen om ook mee te kunnen doen (vrijwilligers, mantelzorg);

Actief burgerschap is meer dan alleen zelf deelnemen aan de samenleving. Een actieve burger is verantwoordelijk voor zichzelf en hij is samen met zijn medebewoners verantwoordelijk voor de leefbaarheid en veiligheid van de eigen woon- en leefomgeving.

Stuurman van je eigen leven

Uitgangspunt is dat iedere burger zelf verantwoordelijkheid draagt voor het eigen meedoen aan de samenleving. Om mee te kunnen doen dient een burger te beschikken over sociaal kapitaal en een aantal talenten en capaciteiten:

- 1 zodanige sociale contacten, relaties en netwerken dat hij daaraan het gevoel kan ontleen bij een bepaalde groep te horen (inclusief de daarbij behorende identiteit, waarden en normen) en in voldoende mate kan terugvallen op die relaties voor praktische en emotionele steun;
- 2 een fysieke en psychische gezondheidstoestand die het mogelijk maakt om deel te nemen aan activiteiten in de samenleving, zichzelf te verzorgen en zelfstandig een eigen huishouding te voeren;
- 3 een opleidings- of kennisniveau dat hem in staat stelt de regie over het eigen leven te voeren en in zijn eigen levensonderhoud te voorzien;
- 4 sociale vaardigheden die nodig zijn om sociale contacten en relaties aan te gaan en te onderhouden;
- 5 praktische vaardigheden die nodig zijn om zelfstandig een huishouding te kunnen voeren.

Als burgers in voldoende mate over bovenstaande capaciteiten en talenten (= eigen kracht) beschikken, zijn ze toegerust om mee te kunnen doen aan de samenleving. Een gemeente moet zich in dat geval *terughoudend* opstellen en niet te veel willen regelen.

Inzet van een dienstenaanbod (ondersteuning) zal er primair op gericht zijn om de talenten en capaciteiten en het informele sociale netwerk van de burger zelf te versterken. Het is de uitdaging om dit *pakket zo samen te stellen dat dit geschikt is voor iedereen*, dus zo wel voor mensen met als zonder een beperking (inclusief beleid).

Als mensen door een beperking gehinderd worden in hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer, dan kunnen zij een beroep doen op voorzieningen. Immers de Wmo geeft de opdracht aan gemeenten om het gemis of de belemmering in voldoende mate te compenseren, zodat de klant (weer) op eigen wijze kan meedoen aan de samenleving; door naar school te gaan, (betaald) werk te verrichten, vrijwilligerswerk te doen etc..

De burger en zijn netwerk

Burgers richten niet alleen hun eigen leven in, maar hebben ook invloed op dat van hun medemens dan wel directe leefomgeving. Of anders gezegd ze zijn medeverantwoordelijk voor het

meedoen van hun medeburgers. Het geven van informele steun komt voort uit solidariteit, verbondenheid. Het gaat om horizontale solidariteit, gebaseerd op onderlinge afhankelijkheid en wederkerigheid: “wie goed doet, ontmoet goed”. Wie over voldoende sociale relaties en contacten beschikt, zal op basis van deze horizontale solidariteit de benodigde praktische en emotionele steun ontvangen. Wie meedoet aan de samenleving, omdat hij onder meer beschikt over een ondersteunend informeel sociaal netwerk, zal (indien mogelijk) vanwege de wederkerigheid van die steun zelf ook ondersteuning aan anderen geven.

Horizontale solidariteit uit zich ook in mantelzorg en onderlinge steun. Deze behoeven niet door de gemeente geïnitieerd of gestimuleerd behoeven te worden, omdat mensen nog steeds *spontaan* hulp en zorg verlenen aan medemensen met wie ze een affectieve relatie onderhouden. Wel is de gemeente ingevolge prestatieveld 4 van de Wmo verplicht om ondersteuning te bieden aan mantelzorgers met een intensieve zorgtaak. Bij intensieve mantelzorg kan het evenwicht tussen draaglast en draagkracht verstoord worden en kan de maatschappelijke participatie van de mantelzorger zelf in het gedrang komen. Mantelzorgers trekken niet snel aan de bel omdat ze zich verantwoordelijk voelen voor hun werk en zich kwijten van een morele plicht. De ondersteuningsvragen van mantelzorgers zijn vaak verborgen, divers (mede samenhangend met persoons- en situatiekenmerken zoals leeftijd, gezondheid, gezinssituatie, betaald werk) en veranderen in de tijd. Voorts hebben de ondersteuningsvragen van mantelzorgers betrekking op uiteenlopende terreinen waarbij meerdere organisaties betrokken zijn. Bij het opstellen van het beleid Informele zorg; ondersteuning aan vrijwilligers en mantelzorgers, is hier uitgebreid aandacht aan besteed.

De Wmo gaat uit van het behoud en stimuleren van de *civil society* (de zorgzame samenleving): het geheel van verbanden waarvan mensen vrijwillig deel uitmaken, anders dan familie- en vriendschapsverbanden. Te denken valt aan het verenigingsleven, belangenorganisaties en vrijwilligerswerk. Vrijwilligerswerk is van vitaal belang voor de samenleving. Zonder vrijwilligerswerk is er geen verenigingsleven mogelijk en zouden tal van maatschappelijke activiteiten niet georganiseerd kunnen worden.

De inzet van de Wmo is niet dat taken van beroepskrachten overgenomen moeten worden door vrijwilligers. Vrijwilligerswerk is weliswaar niet vrijblijvend, maar onverplicht. Aan vrijwilligers kunnen niet dezelfde eisen worden gesteld als aan beroepskrachten. De inzet is dat het vele vrijwilligerswerk dat wordt verricht, wordt behouden en daarmee de onmisbare resultaten voor een leefbare samenleving. Door individualisering, toenemende arbeidsparticipatie en vergrijzing staat het aantal vrijwilligers sterk onder druk. Aan de gemeente is het de taak om burgers te stimuleren tot vrijwilligerswerk (bijv. invoering maatschappelijke stages) en om organisaties die aangewezen zijn op vrijwilligerswerk te ondersteunen om vrijwilligers te werven en te behouden.

Verrichten van vrijwilligerswerk en verantwoordelijkheid nemen voor de woon- en leefomgeving zijn vormen van horizontale solidariteit. Een burger helpt een andere burger of komt op voor de belangen van de buurt uit vanuit een gevoel van verantwoordelijkheid of plicht. Vrijwilligerswerk is werk dat onverplicht en onbetaald, maar wel in enig georganiseerd verband wordt verricht.

Gelet op het belang en de vele maatschappelijke functies van vrijwilligerswerk en de verplichting vanuit de Wmo (prestatieveld 4 ondersteuning mantelzorg en vrijwilligerswerk) ondersteunt de gemeente het vrijwilligerswerk. Op welke wijze dit wordt gecontinueerd maakt onderdeel uit van het beleid Informele Zorg; ondersteuning aan vrijwilligers en mantelzorgers.

Een bijzondere vorm van vrijwilligerswerk is gemeenschapszorg. Gemeenschapszorg wordt niet geregisseerd door de gemeente maar ontstaat spontaan en op initiatief van bewoners in een buurt of dorp. Mensen geven zelf invulling aan een bepaald initiatief of geven invulling aan een reeds lang bestaande traditie (denk aan de dorpsfeesten). De historie van de gemeente Ooststellingwerf is rijk aan voorbeelden van activiteiten georganiseerd door de plaatselijke dorpsbelangen en verenigingen. Wij mogen blij zijn dat in onze gemeente zich nog zo veel mensen met plezier inzetten voor wijk, buurt en dorp. De gemeente levert een bijdrage aan gemeenschapszorg door middel van het verstrekken van subsidies en wijk- en dorpsbudgetten. Deze budgetten kunnen naar eigen inzicht worden ingezet.

Algemene kaders voor het Wmo-beleidsplan 2012-2015

Naast de centrale doelstelling hanteert de gemeente een aantal algemene kaders v.w.b. het Wmo-beleid.

1 *Burgers zijn zelf verantwoordelijk voor hun deelname aan de samenleving en hun informele sociale netwerken.*

Dat impliceert dat de gemeente pas gesubsidieerde maatschappelijke ondersteuning biedt als:

- duidelijk is dat een burger onvoldoende deelneemt aan de samenleving én
- dit veroorzaakt wordt door een gebrek aan talenten en capaciteiten die nodig zijn om deel te kunnen nemen én
- ondersteuning vanuit hun informeel sociaal netwerk ontoereikend is om deelname aan de samenleving te bewerkstelligen.

2 *De gemeente onderneemt pas actie als het aanbod van "de markt" ontoereikend wordt bevonden.*

De markt voorziet in de meeste behoeften van burgers. Bijvoorbeeld burgers maken voor tal van vrije tijdsvoorzieningen gebruik van het aanbod op de markt (sportschool, bioscoop, horeca). Als er voor bepaalde voorzieningen een markt is en deze markt voor een ieder toegankelijk is en voldoende rekening houdt met de uiteenlopende capaciteiten en talenten van burgers, is het niet noodzakelijk dat de gemeente hier nog actie onderneemt.

3 *De gemeente neemt haar regierol serieus, maar een adequaat aanbod kan alleen worden gerealiseerd in samenwerking met alle partners op het brede terrein van wonen, welzijn en zorg.*

Naast de eigen verantwoordelijkheid van burgers is er ook de verantwoordelijkheid van andere overheden (zoals de provincie voor de jeugdzorg) en instanties (zoals corporaties en de zorgsector). De gemeente spreekt deze overheden en instanties aan op hun medeverantwoordelijkheid. Het realiseren van ketens in de dienstverlening zal pas mogelijk zijn als gewerkt wordt vanuit een gezamenlijke visie en (eigen) belangen ondergeschikt zijn aan die van de klant. Voorbeelden hiervan zijn het CJG, het sociaal team, de regionalisering van de leerplicht en de ontwikkeling van woonservicezones.

4 *Voorkomen is beter dan genezen.*

Door preventieve maatregelen kun je voorkomen dat mensen in de problemen komen.

5 *De gemeente ondersteunt samenwerkingsverbanden van burgers (vrijwilligersorganisaties, verenigingsleven, samenwerkingverbanden voor amateuristische kunstbeoefening) om de sociale samenhang te behouden en te versterken en de leefbaarheid te verbeteren.*

De gemeente faciliteert deze samenwerkingsverbanden door ondersteuning van het Vrijwilligerswerk, door ondersteuning van burgerinitiatieven als bewonersorganisaties en door eventueel het verlenen van subsidies.

6 *De gemeente werkt vraaggericht en ondersteunt activiteiten die aansluiten bij de behoeften van burgers;*

Dat betekent niet dat er een situatie bestaat van “men vraagt en wij draaien”. Vragen en behoeften van burgers worden steeds beoordeeld aan de hand van de gemeentelijke beleidskaders, zoals het centrale doel, de eigen verantwoordelijkheid van burgers en beschikbare budgetten.

7 *De gemeente gaat uit van het draagkrachtbeginsel.*

Wat tot uiting komt in het hanteren van inkomensgrenzen en inkomensafhankelijke eigen bijdragen (bijvoorbeeld eigen bijdragen collectief vervoer en ouderbijdragen peuterspeelzalen).

8 *De gemeente voert inclusief beleid.*

In alle fasen van de beleidscyclus wordt rekening gehouden met verschillen tussen mensen en dan met name met verschillen tussen mensen met en zonder beperkingen. Algemene voorzieningen zijn daardoor ook beschikbaar voor mensen met een beperking. Daarnaast zijn er individuele voorzieningen als compensatie voor mensen met beperkingen. Inclusief beleid richt zich niet alleen op de toegankelijkheid van gebouwen en die van de openbare ruimte en op aangepaste woningen. Het gaat ook om rekening houden met mensen met een verstandelijke of een zintuiglijke beperking. Bij het inrichten van voorzieningen wordt ook met deze beperkingen rekening gehouden. Bij de uitvoering van inclusief beleid is de gemeente deels afhankelijk van de medewerking van overige overheden, instanties, maatschappelijke organisaties en particuliere organisaties. In geval de gemeente een subsidierelatie onderhoudt met een maatschappelijke organisatie, legt de gemeente als subsidieverplichting op dat de organisatie medewerking verleent aan de uitvoering van het inclusief beleid.

9 *De gemeente voorkomt sociale uitsluiting en institutionele uitsluiting.*

Voorkomen van “institutionele uitsluiting” is gericht op het beter doen aansluiten van zo wel Wmo- als AWBZ- voorzieningen bij de vragen en behoeften van burgers en met name kwetsbare mensen. Het aanbod van voorzieningen moet steeds aansluiten bij de specifieke persoonskenmerken, vragen en behoeften van kwetsbare mensen.

10 *Het creëren van een sluitende aanpak voor kwetsbare doelgroepen.*

Denk hierbij aan kinderen, chronisch zieken of mensen die belemmeringen ondervinden door psycho-sociale problematiek of grote financiële schulden. Belangrijk is bijvoorbeeld de relatie tussen de Wmo en de sociale zekerheid. Er is een overlap in doelgroep.

11 *De gemeente werkt outreachend.*

De gemeente wil ook ondersteuning bieden aan zorgwekkende burgers die niet zelf om hulp vragen, maar wel hulp nodig hebben. Dit kader past binnen Welzijn Nieuwe Stijl, het derde baken: ‘Direct er op af’.

12 *Communiceren leidt tot participeren.*

Communiceren betreft een cirkel. De gemeente moet communiceren met inwoners, zodat zij op de hoogte zijn van de mogelijkheden om te participeren. Communicatie is essentieel bij de uitvoering van alle prestatievelden.

Inwoners dienen echter ook te communiceren: met elkaar en met de gemeente (o.a. t.b.v. burgerparticipatie en om problemen samen met de burger op te lossen).

Domein 1. “Samen leven in buurt en dorp”

Het domein samen leven in buurt en dorp heeft betrekking op het versterken van de sociale samenhang en het verbeteren van de leefbaarheid in buurten en dorpen. Sociale samenhang verwijst naar deelname aan maatschappelijke activiteiten, het verenigingsleven, de sociale contacten die mensen onderling hebben en hun oriëntatie op collectieve waarden en normen. In het kader van het maatschappelijk ondersteuningsbeleid ligt het accent op de sociale component: het versterken van de sociale samenhang door contacten tussen burgers te bevorderen. Sociale samenhang is van belang voor vrijwilligerswerk, gemeenschapszorginitiatieven en een actieve houding van burgers bij hun woon- en leefomgeving. Maatschappelijke ondersteuning kan zich dan ook niet beperken tot interventies die zich richten op kwetsbare mensen. Willen kwetsbare burgers “kunnen leunen”, dan dient ook geïnvesteerd te worden in sociale samenhang. Sociale samenhang is immers van belang voor vrijwilligerswerk en initiatieven voor burgers om zich in te zetten voor hun medemens en hun woon- en leefomgeving.

De gemeente Ooststellingwerf gaat uit van buurt- en dorpsgericht werken, waarbij de burgers die daar wonen en leven primair zelf verantwoordelijk zijn voor het sociale klimaat, de leefbaarheid en de sociale samenhang. Het is aan de burgers om hun verantwoordelijkheid te nemen en initiatieven te ontplooiën. De gemeente laat hen daarbij vrij en geeft hen daarbij desgewenst ondersteuning. Een voorbeeld hiervan is de pilot dorpsagenda's.

Vrijwilligerswerk is onontbeerlijk voor het prettig samen leven in buurten en dorpen. Denk aan de inzet van buurtverenigingen, dorpsbelangen, het verenigingsleven en levensbeschouwelijke stromingen.

De activiteiten van deze vrijwilligers op het gebied van sport, recreatie, cultuur en welfare is van onschatbare waarde voor de leefsfeer in een wijk of dorp zowel voor mensen die prima voor zichzelf kunnen zorgen als mensen die op een of andere wijze ondersteuning behoeven. Omgekeerd kan gesteld worden dat de omvang van het aantal vrijwilligers een goede graadmeter is voor de sociale samenhang.

Ambities 2012-2015 prestatieveld 1:

- Behoud en waar mogelijk/noodzakelijk het vergroten van de leefbaarheid en veiligheid in de gemeente, buurten en dorpen;
- Bewoners nemen zelf medeverantwoordelijkheid voor de fysieke en sociale kwaliteit van hun woon- en leefomgeving;
- Bewoners ontplooiën zelf initiatieven om kwetsbare mensen te laten deelnemen aan activiteiten in de buurt of in het dorp, waardoor zij contacten kunnen opbouwen en hun informeel sociaal netwerk uit kunnen breiden;
- Het stimuleren/faciliteren van de totstandkoming van een aantrekkelijk, uitnodigend en toegankelijk aanbod aan algemene (sociaal culturele) activiteiten en voorzieningen in de buurt/wijk dat aansluit op de wensen van de doelgroep;

Ambities 2012-2015 prestatieveld 4:

- Het huidige aantal vrijwilligers behouden en indien mogelijk het aantal vergroten;
- Ondersteuning bieden aan individuele vrijwilligers voor wie het doen van vrijwilligerswerk voor een aanzienlijk deel invulling geeft aan hun maatschappelijke participatie. Bijvoorbeeld mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en/of aan organisaties die ruimte geven aan dat soort vrijwilligers;

- Mantelzorgers met een intensieve zorgtaak dienen voorzien te worden van passende en toegankelijke ondersteuning die aansluit op de vraag;
- Mantelzorgers zijn op de hoogte van het aanbod aan ondersteunende diensten en voorzieningen.

Domein 2. “Opgroeien en opvoeden”

Het domein “opgroeien” valt in beginsel samen met prestatieveld 2 van de Wmo: op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden. De visie van de gemeente Ooststellingwerf op jeugdbeleid is: “De gemeente vindt het belangrijk dat kinderen en jeugd goed opgroeien en dat ze worden gestimuleerd in de zaken waar ze goed in zijn. Het beleid is erop gericht om de jeugd zo toe te rusten, dat ze zelfstandige en zelfredzame volwassenen worden”. Dit door:

- a) Het waarborgen van de rechten van het kind;
- b) Een sluitende “wraparound” aanpak creëren voor jeugdigen van 0-23 jaar om maatschappelijke uitval onder jongeren te voorkomen;
- c) Jeugd de kans te geven om te doen waar ze goed in zijn;
- d) Indien nodig ouders ondersteuning te bieden bij het opvoeden van hun kinderen;
- e) Het voorkomen van achterstand en uitval van jeugdigen in het onderwijs;
- f) Jeugd bewust maken van hun maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Binnen het lokaal preventief jeugdbeleid is de gemeente verantwoordelijk voor:

- informatie en advies;
- signalering;
- toeleiding naar zorg;
- licht pedagogische hulp;
- coördinatie van zorg.

Ambities 2012-2015 prestatieveld 2:

- Voorkomen dat kinderen, tieners en jongeren problemen krijgen of geven;
- Kinderen stromen zonder achterstand het basisonderwijs in;
- Jongeren verlaten het onderwijs met een startkwalificatie;
- Kinderen, tieners, jongeren en ouders/opvoeders krijgen bij vragen of problemen rond opvoeden en opgroeien snel adequate informatie, hulp en begeleiding;
- Het stimuleren van deelname van jongeren aan sportactiviteiten;
- Het bevorderen van jeugdparticipatie;
- Zorgvuldig en gezamenlijk met partners de transitie jeugdzorg naar gemeente bewerkstelligen.

Domein 3. “Makkelijker meedoen”

Het domein makkelijker meedoen omvat in beginsel de prestatievelden 3, 5 en 6 van de Wmo:

- het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning;
- het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem;
- het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behouden en

het bevorderen van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer.

Ambities 2012-2015 prestatieveld 3:

Het verbeteren van de (digitale) informatievoorziening van burgers, maatschappelijke instanties en organisaties op het gebied van voorzieningen op het gebied van wonen, welzijn en zorg (in relatie met de ontwikkeling van het Klantcontactcentrum).

Ambities 2012-2015 prestatieveld 5:

- De openbare ruimte is toegesneden op gebruik door de minder mobiele inwoner;
- Stimuleren dat er een variëteit is in woonaanbod en voldoende geschikte woningen voor ouderen en mensen met een beperking in toegankelijke wijken om de zelfredzaamheid van burgers te vergroten en daarmee individuele zorgvragen van burgers te verminderen.

Ambities 2012-2015 prestatieveld 6:

- Alle inwoners dienen zo lang mogelijk zelfstandig in hun eigen leefomgeving te kunnen blijven wonen, zo nodig met ondersteuning vanuit het vangnet.
- Door de inzet van een dekkend netwerk van algemene en collectieve voorzieningen wordt een beroep op duurere maatwerkoplossingen voor participatieproblemen voorkomen. Daar waar maatwerkoplossingen nodig zijn, sluiten die zo goed mogelijk aan bij de vraag van de burger.
- De zelfwerkzaamheid en creativiteit van mensen stimuleren en ondersteunen, zodat mensen in staat zijn om zelf hun oplossingen te genereren.

Domein 4. “Preventie, zorg en opvang”

Het domein preventie, zorg en opvang valt in beginsel samen met de prestatievelden 7, 8 en 9 van de Wmo:

- het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en beleid ter bestrijding van geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd;
- het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen;
- het bevorderen van verslavingsbeleid.

Ambities 2012-2015:

De centrumgemeente Leeuwarden is verantwoordelijk gesteld voor de uitvoering van deze drie prestatievelden. Zij ontvangen daarvoor geld van het rijk, de gemeente Ooststellingwerf niet. De centrumgemeente stelt het beleid vast en creëert voorzieningen. De ambitie van de gemeente Ooststellingwerf is om zich in te zetten voor een laagdrempelig en toegankelijk aanbod ten behoeve van de inwoners van de gemeente Ooststellingwerf. Dat betekent niet direct dat dit in de eigen gemeente hoeft te zijn.

Het is nog niet bekend wat de ambities op de prestatievelden 7, 8 en 9 zijn voor de jaren 2012 tot en met 2015. Er is namelijk een beleidsnota ‘Kompas maatschappelijke opvang voor de regio Fryslân, met Leeuwarden als centrumgemeente’, maar deze geldt voor de periode 2008 tot 2012. Momenteel wordt er gewerkt aan de actualisatie van deze nota.

Burgerparticipatie en horizontale sturing

Burgerparticipatie is het actief betrekken van inwoners bij het tot stand komen en het evalueren van het gemeentelijk beleid. De gemeente vindt het van belang om gebruik te maken van de kennis en deskundigheid van haar inwoners. Bijkomende voordelen van burgerparticipatie zijn:

- het draagt bij aan de kwaliteit van het gemeentelijk beleid;
- het draagt bij aan het draagvlak voor het beleid;
- het versterkt de legitimiteit van het beleid;
- het versterkt de betrokkenheid van de burgers bij de samenleving en bij de uitvoering van het beleid.

Horizontale sturing houdt in dat de gemeente aan haar inwoners verantwoording aflegt over de inspanningen die zij verricht op het gebied van de maatschappelijke ondersteuning en de resultaten daarvan.

Ambities 2012-2015:

- Het actief betrekken van inwoners bij het tot stand komen en het evalueren van het gemeentelijk beleid.

Ontwikkelingen

Zorgen voor een zo goed mogelijke inpassing van nieuwe taakvelden in de Wmo en samenhangende beleidsterreinen:

- De functies dagbesteding en begeleiding worden ondergebracht bij de Wmo. Met ingang van 1 januari 2013 is de gemeente verantwoordelijk voor nieuwe klanten die een indicatie aanvragen en bestaande klanten die een herindicatie nodig hebben. Vanaf 1 januari 2014 worden ook de bestaande klanten overgeheveld. Geen eenvoudige opdracht gelet op de verschillende type klanten met soms zeer complexe problematiek en de diversiteit aan aanbieders op het terrein van dagbesteding en begeleiding. Tevens dient er aansluiting te zijn met de implementatie van de Wet werken naar vermogen en de overheveling van de jeugdzorg, omdat er overlap in doelgroep is. Door de invoering van de Wet werken naar vermogen zal het WWB-klantenbestand minimaal verdubbelen. Veel van deze nieuwe klanten zijn jonggehandicapten. Een vraag die dan speelt is in hoeverre de gemeente ondersteuning gaat bieden indien arbeidsparticipatie niet mogelijk is en maatschappelijke uitsluiting/isoloment dreigt.
- Gefaseerd worden alle taken op het gebied van jeugdzorg overgeheveld naar de gemeente. Onder jeugdzorg wordt verstaan: provinciale jeugdzorg, gesloten jeugdzorg, jeugdbescherming (voogdij en gezinsvoogdij), jeugdreclassering, jeugd-geestelijke gezondheidszorg (jeugd-ggz) en Jeugd-licht verstandelijk gehandicapten hulp (jeugd-lvg). De ambulante hulp gaat over in 2014. De overige onderdelen in 2016.
- De implementatie van het programma “Welzijn Nieuwe Stijl”. Dit programma kent acht bakens (kenmerken). Deze geven richting aan de kwaliteitsontwikkeling van de welzijnssector en zijn daarmee ook voor de gemeente in haar rol als opdrachtgever relevant. De acht bakens van Welzijn Nieuwe Stijl zijn: gericht op de vraag achter de vraag, gebaseerd op de eigen kracht van de burger, direct er op af, formeel en informeel in optimale verhouding, doordachte balans van collectief en individueel, integraal werken, niet vrijblijvend maar resultaatgericht en als laatste gebaseerd op ruimte voor de professional.
- De implementatie van het project De Kanteling. Het doel van het VNG-project is om gemeenten te stimuleren om de compensatieplicht op een nieuwe wijze vorm te geven, zodat mensen met een beperking betere kansen hebben om volwaardig mee te doen aan de samenleving. Een gekantelde manier van werken vergt van gemeenten én burgers een nieuwe benadering:
  1. Gemeenten zullen meer tijd moeten nemen in het eerste gesprek met de klant. Het gesprek wordt meer vraagverhelderend, minder beoordelend.
  2. Gemeenten én burgers moeten afstappen van de standaard voorzieningenlijst en alle mogelijkheden verkennen om een hulpvraag op te lossen. Een oplossing hoeft niet of niet alleen een gemeentelijke voorziening te zijn. Hierbij staan behoud van regie over het eigen leven en zelfredzaamheid voorop.
  3. Samen met de burger wordt vastgesteld wat het resultaat van de ondersteuning moet zijn en welke oplossingen daaraan bijdragen. Het gaat dan lang niet altijd om individuele voorzieningen, ook met algemeen aanbod kan het resultaat bereikt worden.

Gaandeweg is al een start gemaakt met De Kanteling, maar een verdere doorontwikkeling is noodzakelijk.

- Financiële kaders zijn ook van belang. De neiging bestaat dat bij overheveling van taken rijksbudgetten worden afgeroomd. Daarnaast dwingt de huidige economie de gemeente financiële keuzes te maken en creatief om te gaan met beleid en budgetten.

Planning

datum	actie
1 augustus 2011	Behandeling Wmo-raad
13 september 2011	Behandeling vergadering b&w
4 oktober 2011	Behandeling raadscommissie
11 oktober 2011	Behandeling gemeenteraad
mei/juni 2012	Wmo-uitvoeringsprogramma

Financiële kaders

Nadat de kaderstellende nota is vastgesteld door de gemeenteraad, wordt gestart met het opstellen van het Wmo uitvoeringsprogramma. Samen met de Wmo-raad en partners in het veld worden de kaders geconcretiseerd. Het uitvoeringsprogramma zal weer aan de gemeenteraad worden voorgelegd ter vaststelling met daarbij de financiële details.

Bij de concretisering van de Wmo-kaders moet ook rekening gehouden worden met de financiële kaders. De financiële kaders zijn:

1. De meerjarenbegroting zoals vastgesteld door de gemeenteraad. Het uitgangspunt is het budgettair neutraal uitvoeren van de wet.
2. Uitkeringen die de gemeente ontvangt van het rijk voor specifieke doelen, zoals bijvoorbeeld de Wmo integratie-uitkering en decentralisatie-uitkering CJG. De Wmo integratie-uitkering ontvangt de gemeente in ieder geval nog tot en met 2015. De hoogte van de uitkering wordt steeds vermeld in de circulaire. De uitkering is bestemd voor de bekostiging van de huishoudelijke hulp, uitvoeringskosten en beleid & uitvoering informele zorg.
3. De financiële middelen afkomstig uit specifieke uitkeringen worden besteed aan de doelen waarvoor ze bestemd zijn.
4. De Wmo (voorzieningen) is een open einde regeling. Een Wmo-voorziening kan niet om budgettaire redenen geweigerd worden.
5. Gelet op punt 4 dient er een Wmo-reserve te zijn. In 2012 wordt de Wmo-reserve geëvalueerd mogelijk dat als gevolg daarvan wel aanpassing(en) aan de reserve plaats zal vinden.

Bijlage 1

Waar de WMO uitgaat van negen prestatievelden heeft Ooststellingwerf gekozen voor een viertal domeinen die in de het plan zijn opgenomen:

1. Samen leven in buurt en dorp

- het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten (prestatieveld 1)
- het ondersteunen van mantelzorgers daar onder begrepen steun bij het vinden van adequate oplossingen indien zij hun taken tijdelijk niet kunnen waarnemen, alsmede het ondersteunen van vrijwilligers (prestatieveld 4)

2. Opgroeien en opvoeden

- op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden (prestatieveld 2)

3. Meedoen makkelijker maken

- het geven van informatie, advies en cliëntenondersteuning (prestatieveld 3)
- het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem (prestatieveld 5)
- het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of het deelnemen aan het maatschappelijk verkeer (prestatieveld 6)

4. Preventie, zorg en opvang

- het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder sociale pensions en vrouwenopvang (prestatieveld 7)
- het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen (prestatieveld 8)
- het bevorderen van verslavingszorg (prestatieveld 9)

Bijlage 2

Kader & Samenvatting van de drie scenario's			
	A de gemeente is verantwoordelijk	B stuurman van je eigen leven	C de burger en zijn netwerk
1. Visie	Sturende gemeente	Autonome individuen	Actieve civil society
Trefwoord	Integraal beleid	Zelfregie	Ruimte voor verschil
2. Rol gemeente	Sturen, financieren en faciliteren	Includerend beleid en participatiebudgetten	Ruimte voor verschil
3. Toegang individuele voorzieningen	Volgens vaste criteria	Flexibel in te vullen	Subsidiar
Verbindingen	Bij elkaar brengen van beleidssectoren	Uitwisselen van kennis en informatie	Voorwaardenscheppend verbinden
Arrangementen	Creatief en kokeroverstijgend	Voor en door cliënten	Van onderop ontstaan
4. Professionele aanbieders	Door de gemeente ingekocht	Exploratief marktgericht	Aanvullend op informele aanbieders
Aard voorzieningen	Vooral collectief en preventief	Individueel (participatiebudget)	Collectief; basisniveau
Type professional	“Outreachinge” maatschappelijk werker	Ervaringsdeskundige	Terughoudende opbouwwerker
5. Meedoen	Via gemeentelijke beleidsmedewerkers	Via zelfregiecentra	Via particulier initiatief
Rol burger	Passief	Actief als consument en cliënt	Actief als vrijwilliger
Rol kwetsbare burgers	Gestimuleerd tot zelfredzaamheid	Onafhankelijk	Afhankelijk van vrijwilligers
Grootste risico's	De gemeente draagt hoge kosten	Includerend beleid mislukt; disbalans tussen sturen en overlaten	Ongewenste ongelijkheid; bevoogdende burgers

Bijlage 3

Aanbevelingen Rapport Rekenkamercommissie 'Omzien en Toezien':

- 1. De gemeenteraad dient zich te beraden op haar controlerende taak**
Het gaat hier om een algemene aanbeveling. Dit is aan de raad in combinatie met de raadsgriffier.
- 2. Tussen de raad en het college moeten heldere afspraken worden gemaakt over de verantwoording van het wmo-beleid**
Afspraken omtrent de verantwoording van het Wmo-beleid zijn ingebed in de huidige P&C cyclus (denk aan opstellen programmabegroting, Berap en jaarrekening). Ook de financiële aspecten hiervan zijn zichtbaar in de programmabegroting en de BCF-methodiek. Deze stukken zijn leidend. Hierin worden de kaders vastgelegd en het Wmo-beleid breed behandeld op onder andere terreinen zoals vrijwilligerswerk, kunst en cultuur, sport etc. Wel kan overwogen worden om bij de Wmo jaarplannen en de uitvoeringsnota 2012-2015 de (dan al reeds vastgestelde) begroting ter informatie toe te voegen.
- 3. Ten aanzien van moties en amendementen moeten raad en college afspraken maken over het afleggen van verantwoording over de uitvoering hiervan.**
Het gaat hier om een algemene aanbeveling. Dat dit punt bij de aanbevelingen genoemd wordt heeft te maken met een reeks van amendementen en moties op het gebied van de Wmo afgelopen jaar. Deze zijn allemaal voor zover mogelijk verwerkt en afgehandeld.
- 4. De gemeenteraad verzoekt het college om samen met de Wmo-raad nadere invulling te geven aan de rol en positie van de Wmo-raad in het beleid- en uitvoeringsproces van de Wmo.**
Deze aanbeveling zal worden meegenomen bij de evaluatie van de Wmo-raad in februari 2012. Daarin zal de rol en positie van de Wmo-raad uitvoerig worden behandeld.
- 5. Het college draagt zorg voor een meer SMART geformulering van doelstellingen.**
De SMART geformuleerde doelstellingen zullen vooral zijn plek krijgen bij het opstellen van het Wmo- Uitvoeringsprogramma 2012-2015. In de 1^e helft van 2012 komt dit uitvoeringsprogramma aan de orde in de raad.
- 6. Het college maakt evalueerbare aanbestedingscontracten en maakt daarin duidelijke afspraken over de (kwaliteit van) de vereiste verantwoordingsinformatie en op welke momenten (tussentijds) verantwoording plaatsvindt.**
Dit heeft al de aandacht; in aanbestedingstrajecten worden zo wel kwantitatieve als kwalitatieve criteria benoemd en de diverse aanbieders/leveranciers moeten zich jaarlijks verantwoorden (zie bijv. ingekomen stuk commissie september verantwoording Friese Wouden HH)
- 7. De Raad en zijn griffier organiseren gezamenlijk de informatievoorziening.**
Gedacht kan worden aan een themabijeenkomst voor de (nieuwe) raadsleden over de Wmo in de 1^e helft van 2012. Verdere uitwerking hiervan is aan de raad in combinatie met de raadsgriffier.
- 8. De raad maakt vroegtijdig afspraken met het college over de wijze van betrokkenheid bij de nieuwe ontwikkelingen (overdracht AWBZ-taken)**
De nieuwe ontwikkelingen die eraan komen zullen in de kaderstellende nota 2012-2015 in vogelvlucht worden behandeld. De Raad wordt in de nota geïnformeerd over de te verwachten ontwikkelingen en kan daardoor vroegtijdig afspraken maken met het college.